

Austrheim kommune
Sætremarka 2
5943 Austrheim

Merknader til tredje gongs utlegging av kommuneplanen sin arealdel; Øksnesmarka

Med frist 05.12.18 har Austrheim kommune lagt ut kommuneplanen sin arealdel til tredje gongs gjennomsyn. Naturvernforbundet Nordhordland (NVN) syner i den samanhengen til tidlegare gjevne merknader til første og andre gongs utlegging og vil be om at dei vert tekne med i den vidare vurderinga av Øksnesmarka, som er tema for denne fråsegna. Naturvernforbundet Nordhordland vil koma med eiga fråsegn om resten av arealdelen. Denne fråsegna gjeld altså Øksnesmarka, men òg influensområdet i Årsvågen som vi meiner ikkje er tilfredsstillande konsekvensutgreidd i høyringa.

Rådmannen si saksframstilling er misvisande og mangelfull

Naturvernforbundet Nordhordland har nokre generelle merknader til planutkastet. Dei tek utgangspunkt i rådmannen si saksframstilling til kommunestyret:

- Rådmannen framstiller det slik at det siste planframlegget for Øksnesmarka er i samsvar med føringar sett av Fylkesmannen i dialogmøte 11.04.18. Vi syner til samordna uttale frå Fylkesmannen av 25.04.18 og kan ikkje sjå at det er grunnlag for ei slik tolking. Tvert om. Naturinngrepet er framleis stort i areal, og KU er med minus 7 framleis svært negativ. Grunnlaget for Fylkesmannen sitt varsel om motsegn 25.04.18 er etter vårt syn ikkje endra.
- I denne samanhengen feilinformerer rådmannen om reduksjon av storleiken på næringsarealet. Det er ikkje redusert frå 900 daa slik det står i innleiinga og nokre andre stader, men i høve til andre gongs utlegging frå 700 daa til 550 daa. 150 daa er ikkje ei «kraftig reduksjon» slik rådmannen hevdar ein plass i saksframstillinga. Her er det grunn til å nemna at Fylkesmannen sitt varsel om motsegn er basert på 700 daa. I tillegg til 550 daa er det dessutan bandlagt om lag 100 daa i sjø. Dette er eit nytt tiltak.
- Vi kan ikkje sjå at rådmannen problematiserer forskyving av næringsarealet mot nordvest inn i omsynssone for natur avsett i første og andre gongs utlegging. Dette om lag 200 daa store området har iflg. rådmannen sitt forslag til planføresegner i andre gongs utlegging «store naturverdiar» der det «skal takast særlege omsyn til naturmangfaldet». Kvifor vert ikkje denne problemstillinga drøfta?
- Vi kan ikkje sjå at rådmannen i særleg grad problematiserer ny bandlegging av sjøareal i Årsvågen, meir enn 100 daa slik vi kan måla det. Det er ikkje gjeve opplysningar om storleiken på dette arealet og evt. konsekvensar for Årsvågen, t.d. fiske og fiskeoppdrett, friluftsliv og ferdsel og bustads- og hotellprosjektet lenger inne.
- Grunnleggjande infrastruktur som veg og vatn vert ikkje diskutert i saksframstillinga. Vegframføring er ikkje teikna inn i plankartet, men veg gjennom LNF-området i Øksnesmarka vil føra til store inngrep utanfor næringsområdet og difor vera konfliktskapande i seg sjølv.

I saksframstillinga til kommunestyret brukar rådmannen følgjande standardformulering til innspela som har kome til andre gongs utlegging:

*Austrheim kommune held på Øksnesmarka som næringsområde i samsvar med kommunestyret sitt vedtak den 14.12.2017. I tråd med motsegna frå Fylkesmannen i Hordaland vert dette næringsområdet redusert noko, men kaifronten vert forlenga noko nordover. Totalt vert næringsområdet her redusert frå om lag 900 dekar i dagens kommuneplan til om lag 550 dekar. Fylkesmannen i Hordaland sin **Samordna uttale med motsegn** datert den 25.04.2018 er førande for korleis dette næringsområdet vert vidareført i ny kommuneplan her.*

Naturvernforbundet Nordhordland kan ikkje sjå at det med utgangspunkt i Fylkesmannen er hold i denne grunngjevinga. Vi har lese Fylkesmannen sin samordna uttale av 25.04.18 som konkluderer slik:

Fylkesmannen har likevel funne det rett å vere tydeleg på at det er knytt motsegn til å ta inn industriområde Øksnesmarka, slik det no er vist i planen. Det grunngjev vi med at konklusjonane i KU, samt ny kunnskap om området peikar mot at ei stor utbygging her kan få store negative verknader på svært viktig naturmangfald og på landskaps- og friluftsinteressene i området.

Vurderingane i ny KU er framleis svært negative (berre redusert frå minus 8 til minus 7), og utbygginga er framleis stor (reduisert frå 700 daa til 550 daa på land, men auka med om lag 100 daa hamneareal i sjø). Å seia at rådmannen si innstilling er «i tråd med motsegna frå Fylkesmannen» og at den samordna uttalen frå Fylkesmannen er «førande for korleis næringsområdet vert vidareført», er etter Naturvernforbundet Nordhordland sitt syn ikkje i samsvar med Fylkesmannen sin konklusjon og dei føringane han legg for at næringsområdet kan akseptast. Vi kan ikkje sjå at rådmannen har dekning for den unyanserte standardformuleringa som er brukt.

I den avsluttande vurderinga kjem rådmannen inn på dei store negative konsekvensane som KU peikar på:

Rådmannen vil informera om at i Konsekvensutgreiing og ROS analyse som er datert den 18.10.2018 står det i oppsummeringa dette på nr. 120, Øksnesmarka: «Næringsområdet er noko redusert i høve det første framlegget, det har komme inn sjøareal i tillegg. Ettersom det føreslår næringsområdet med hamn ligg langt inne i eit urørt område, vil ein reduksjon av næringsarealet ha lite å seie for konsekvensane. Området vert opna opp med vegtilkomst, og arealbeslaget til næring vil påverke eit større område». Rådmannen er samd i at djupvasskai og auka skipstrafikk vil få konsekvensar for friluftsliv på sjø, konsekvensen er framleis vurdert til å vere stor i konsekvensutgreiinga. Meir trafikk på sjø og land og meir tungtrafikk vil auke risikoen for trafikkulukke/skipsulykke. Rådmannen synes det er fornuftig at Austrheim kommune har teke merknaden til Fylkesmannen i Hordaland til etterretning her og redusert næringsarealet N18 kraftig.

På kva måte har rådmannen teke «Fylkesmannen i Hordaland til etterretning» når KU er så negativ? Om KU skal takast på alvor, slik Fylkesmannen seier han gjer og vil gjera, er det vanskeleg å forstå konklusjonen rådmannen dreg i siste setning og korleis reduksjonen frå 700 daa til 550 daa er relevant. For det første er det som KU karakteriserer som «noko redusert» næringsområde, ikkje det same som «kraftig» reduksjon slik rådmannen hevdar. For dei andre seier KU at «ein reduksjon av næringsareal» vil «ha lite å seie for konsekvensane», altså dei negative. Her vert tema som Naturvernforbundet Nordhordland saknar i rådmannen si saksframstillinga nettopp framheva som problematiske: Vegtilkomst, hamn i urørt område (omsynssone natur i tidlegare utleggingar) og bandlegging av sjøareal i Åråsvågen.

Tilrådinga i KU er difor framleis LNF. Med bakgrunn i m.a. Fylkesmannen sine vurderingar og kommunen sin KU støttar Naturvernforbundet Nordhordland denne tilrådinga. Vi spør oss dessutan om kva som er føremålet med konsekvensvurderingar om dei ikkje vert tekne omsyn til i den kommunale sakshandsaminga, særleg når KU er så negativ til utbygging som her. Spørsmålet vert forsterka av at det pr. dato ikkje finst konkrete planar for næringsområdet, berre diskutabile idèar. Då må naturmangfald, landskap, friluftsliv, folkehelse, barn og unge sine interesser og landbruk trumfa meir snevre og obskure samfunnsinteresser.

Diverre er det Naturvernforbundet Nordhordland sitt inntrykk at rådmannen sitt framlegg først og fremst er forankra i lokale næringsinteresser og ikkje i eit heilskapleg fagleg syn på Øksnesmarka og Åråsvågen.

Naturmangfald trumfar uklare og usikre næringsinnspel

Naturvernforbundet Nordhordland har under første og andre gongs utlegging gjeve fyldige tematiske kommentarar til Øksnesmarka og influensområdet i Åråsvågen. Dei står ved lag som ein del av høyringa også denne gongen.

Til denne tredje utlegginga ønskjer vi likevel å knyta nokre ekstra kommentarar til temaet naturmangfald, som er sterkt vekta av Fylkesmannen i den samordna uttalen og i KU frå Multiconsult, datert 18.10.18.

Her er nokre utdrag frå Fylkesmannen sin uttale:

Øksnes må klassifiserast som eit naturområde av nasjonal verdi. I alle fall delar av området inngår som kystlynghei som er ei sterkt trua (EN) og utvald naturtype etter naturmangfaldlova § 52. Reglane for utvald

naturtype av naturmangfaldlova § 53 gjeld også førekomstar som ikkje endå er kartlagde og registrerte inn i naturbase.

Vidare:

Det er i løpet av 2016 og 2017 gjort fleire funn av den sterkt trua (EN) sommarfuglen breibandpraktviklar innanfor planområdet. Arten er svært sjeldan på Vestlandet og er knytt til lynchhei og planta kusymre hjå oss. Basert på artsfunn registrert i Artskart er det mykje som tyder på at planområdet utgjer eit tyngdepunkt for utbreiinga i Norge. Området er ein av to registrerte førekomstar i Hordaland og den nordlegaste for arten i Norge. Fordi breibandpraktviklaren er sterkt trua og Øksnesmarka er ein særleg viktig levestad for arten, vert førekomstane her særleg viktige om vi skal nå forvaltningsmålet om å sikra arten på lang sikt i Norge jf. naturmangfaldlova § 5 om forvaltningsmål for artar.

Konsekvensen av ei utbygging av næringsområdet på den sterkt trua breibandpraktviklaren og sannsynlege førekomstar av dei trua naturtypane kystlynghei, kystmyr og naturbeitemark, vil vere ei øydelegging av desse nasjonalt viktige naturkvalitetane.

KU frå Multiconsult vurderer det tredje utkastet slik:

Inngår i det einaste inngrepsfrie naturområdet i kommunen. Sannsynleg førekomst av dei trua naturtypane kystlynghei, kystmyr og naturbeitemark. Fleire registrerte sårbare artar, mellom anna den sterkt trua sommarfuglen breibandpraktviklar. Del av Austevågane er registrert som viktig naturtype, Strandeng. Lokalt viktig gytefelt for torsk langs heile området. Spreiing av partiklar i vatnet i samband med fylling i sjø kan påverke gyting. Sjølv om området vert redusert i omfang, vil eit stort samanhengande naturområde med store verdiar verte punktert, i tillegg kjem fragmentering som følgje av vegtilkomst.

Og oppsummerer:

Kommunen meiner det er trong for meir industriareal og kai i kommunen. Utfordringa er at Øksnesmarka har store verdiar for naturmangfald, trua artar, viktige naturområder og friluftsområder. Dette er ikkje-fornybare ressursar som ikkje kan erstattast. Øksnesmarka vert tilrådd til framleis å vere LNF.

Næringsområdet er noko redusert i høve det første framlegget, det har komme inn sjøareal i tillegg. Ettersom det føreslåtte næringsområdet med hamn ligg langt inne i eit urørt område, vil ein reduksjon av næringsarealet ha lite å seie for konsekvensane. Området vert opna opp med vegtilkomst, og arealbeslaget til næring vil påverke eit større område.

Som KU peikar på, vil en reduksjon av næringsområdet frå 700 til 550 daa ha lite å seie for dei negative konsekvensane, som i den tredje utlegginga berre er justert frå minus 8 til minus 7.

Det er grunn til å tru at sidan arealet framleis er stort og ein forskyver næringsområdet inn i den mest urørte og sårbare delen av Øksnesmarka, vil konfliktnivået i høve dei nasjonale naturverdiane som Fylkesmannen legg vekt på, vera minst like høgt. Øksnesmarka vil bli oppdelt og fragmentert, og på grunn av omfattande vegframføring. Slik Fylkesmannen hevdar i samordna uttale til det andre framlegget, vil arealbeslaget i det tredje framlegget framleis vera øydeleggjande for dei trua naturtypane kystlynghei, kystmyr og naturbeitemark og den tilhøyrande sterkt trua breibandpraktviklaren.

Etter Naturvernforbundet Nordhordland sitt syn vil dette vera til dels alvorlege brot på naturmangfaldlova og dei forpliktingane Noreg har i høve til den, jf. m.a. § 53 og § 5 som òg Fylkesmannen refererer til i samordna uttale.

§ 53 seier at kommunar og sektormyndene skal ta særskilt omsyn til utvalde naturtypar, i Øksnesmarka kystlynghei. Det bør vera særskilde gode grunnar for å tillata nedbygging. Vi kan ikkje sjå at dei er til stades i Øksnesmarka. Konsekvensane for den utvalde naturtypen skal dessutan kartleggjast. Det er ikkje gjort i saksutgreiinga til rådmannen.

§ 5 slår fast at artene skal ivaretakast og skal førekoma i levedyktige bestandar i deira naturlege utbreiingsområde. Desse forvaltningsmåla skal ha vekt i alle avgjerder uansett lovverk. Det betyr at avgjerder som gjer det umogeleg å nå desse forvaltningsmåla, ikkje kan gjennomførast. Det er ikkje tilstrekkeleg å sjå avgjerder enkeltvis, men slike avgjerder må sjåast i samheng med forvaltinga som heilskap.

§ 5 har konsekvens for forvaltning av den sterkt trua arten breibandpraktviklaren som er registrert mange stader i Øksnesmarka. Fylkesmannen legg i samordna uttale vekt på at Øksnesmarka er ein særleg viktig levestad for arten og at utbygging av næringsområdet difor vil vera øydeleggjande, òg i nasjonalt perspektiv.

Når Fylkesmannen varslar motsegn mot industriområdet i Øksnesmarka, er det tydeleg at dette i stor grad har bakgrunn i naturmangfaldlova: «Konklusjonane i KU, samt ny kunnskap om området peikar mot at ei stor utbygging her kan få store negative verknader på svært viktig naturmangfald». Argumentasjonen har klar parallell til praksis i andre offentlege forvaltingsorgan, t.d. Hordaland fylkeskommune der småkraftverk nesten utan unntak blir rådd frå når dei kjem i konflikt med sterkt truga artar slik som breibandpraktviklaren som er funne mange stader i Øksnesmarka. I småkraftplanen sine retningslinjer heiter det i R5:

Tiltak som kjem i konflikt med artar som er "kritisk truga" eller "sterkt truga" (jf. Norsk Raudliste) eller naturtypar Noreg har eit internasjonalt ansvar for, eller vil vanskeleggjere nasjonal oppfylging av internasjonale avtalar, kan ikkje pårekne å få konsesjon.

Naturvernforbundet Nordhordland vil gjera merksam på at denne retningslina gjennom justering av planen er skrive inn av Miljøverndepartementet og difor må tilleggjast stor vekt.

Naturvernforbundet Nordhordland støttar Fylkesmannen sine vurderingar og meiner at naturmangfaldlova åleine må setja stoppar for næringsområdet i Øksnesmarka. På den andre sida vil omdisponering til LNF slik det vart gjort framlegg av rådmannen om ved første utlegging, vera eit godt grep for sikra langsiktig forvaltning av sårbare naturtypar og artar i Øksnesmarka.

Landbasert anlegg i Øksnesmarka og Åråsvågen er lite sannsynleg

Det har ikkje kome konkrete planar om regulering av Øksnesmarka eller Åråsvågen, men i høyringsprosessane høgst diskuterte idéar om kva området kan brukast til, stort sett frå ein og same entrepenør (molo og hamneanlegg, fellesfjøs for kyr, produksjon av biogass). Landbasert oppdrett er likevel det tiltaket som har fått størst merksemd og som har vore brukt som hovudargument av det knappe politiske fleirtalet i kommunestyret.

Naturvernforbundet Nordhordland vore i kontakt med Mattilsynet om landbasert oppdrett. Dei vil ikkje uttala seg om lokalisering i strandsona i Øksnesmarka spesielt, men på prinsipielt grunnlag seier dei at omsynet til smittervernet set strenge reglar for avstanden mellom anlegg ved nyetableringar, òg av landbaserte anlegg med utslepp til sjø. Utanfor koordinerte brakkleggingsgrupper vil den anbefalte minsteavstanden på 5 km gjelda for alle anlegg uavhengig av storleiken på anlegget, sjølv om det også skal leggjast vekt på kunnskap om straumtilhøve og smittespreiingsmodellar.

Frå næringsområdet nordvest i Øksnesmarka til allereie etablert anlegg ytst i Åråsvågen er det berre 1 km, Anlegget er ikkje del av brakkleggingsgruppe. Slik Naturvernforbundet Nordhordland vurderer det, er det derfor lite sannsynleg med etablering av landbasert anlegg i Øksnesmarka, ikkje minst av di Mattilsynet har motsegnsmytte i slike spørsmål.

Austrheim kommune si deltaking i Nordhordland Biosfæreområde forpliktar

Gjennom UNESCO-prosjektet Man and Biosphere er Austrheim kommune del av Nordhordland Biosfæreområde som kommunane i Nordhordland søker status som. Det er svært sannsynleg at søknaden går gjennom og at Nordhordland blir det første biosfæreområdet i Noreg. Det vil forplikta kommunen til å tenkja berekraftig.

Sams for alle biosfæreområda er at dei skal arbeida med tre funksjonar: Utvikla lokalsamfunnet sin berekraft, ivareta biologisk mangfald, naturressursar og kulturarv og støtta kunnskap og praksis.

UNESCO har klare kriterier for biosfæreområda. To av dei har tydeleg relevans for Øksnesmarka (henta frå rapport om forprosjektet, Nordhordland Utviklingsselskap, januar 2015).

Kriterium 1: *Området skal ha ein mosaikk av økosystem som representerer ein større biografisk region og inkluderer ein skala av menneskeleg påverknad.*

Øksnesmarka er ein viktig del av denne mosaikken, jfr. Fylkesmannen sine innspel i samordna uttale. Som det siste store samanhengande naturlandskapet i Austrheim med open kystlynghei står Øksnesmarka fram som komplementær til industrilandskapet på og rundt Mongstad.

Kriterium 2: Området skal vera av verdi for å ta vare på det biologiske mangfaldet.

I samordna uttale frå Fylkesmannen er òg denne verdien framheva. Øksnesmarka har «nasjonal verdi» med ein mosaikk av sårbare naturtypar og artar. Fylkesmannen nemnar spesielt raudlista kystlynghei, som er sterkt trua og utvald naturtype etter naturvernlova, og arten breibandpraktviklar, som er sterkt trua. Øksnesmarka er eitt av to registrerte leveområde i Hordaland og det nordlegaste i Noreg.

Konklusjon

Med bakgrunn i tematiske merknader gjevne i første og andre høyringsrunde, varsel om motsegn frå Fylkesmannen i Hordaland og tilråding av LNF i kommunen si konsekvensvurdering, rår Naturvernforbundet Nordhordland til at Øksnesmarka framleis vert LNF-område slik det blei lagt ut av rådmannen under første gongs ettersyn i 2016, men som med knipe fleirtal blei nedstemt i kommunestyret i februar 2017.

Med ei slik arealdisponering vil kommunen ta vare på sårbare og trua naturtypar og artar av nasjonal verdi og leggja til rette for ei vidare utvikling av naturbeitelandskap prega av kystlynghei. Kategorien LNF vil dessutan ta vare på det opne landskapet som kommunen promoterer i samfunnsdelen av kommuneplanen og leggja til rette for meir friluftsliv og betre folkehelse. I Åråsvågen vil kommunen unngå konflikhtar med fisk og fiske, fri ferdsel og bruk av strandsona. I dag er Åråsvågen med stor båthamn i indre Åråsvågen, utvikling av nytt bustadfelt i Kystlandsbyen, Kystbarnehagen og planar om hotell kanskje det viktigaste området for båtutfart i kommunen.

Avslutningsvis vil Naturvernforbundet Nordhordland peika på at motstanden mot næring og industri i Øksnesmarka og Åråsvågen har vore massiv. I tillegg til varsel om motsegn frå Fylkesmannen og negativ tilråding i kommunen sin konsekvensutgreiing, kom det i andre høyringsrunde protestar frå vektige organisasjonar som Forum for natur og friluftsliv, Naturvernforbundet, Nordhordland Turlag, Landbrukskvinnelaget i Austrheim, Fiskarlaget Vest, Folkehelsekoordinatoren i Austrheim, Landbruksfagrådet i Austrheim, Åråsvågen velforening og Aksjonsgruppa Nei til rasing av Øksnesmarka og Åråsvågen. Dessutan har Hordaland fylkeskommune på politisk nivå sagt nei til utbygging av Øksnesmarka. Mange av dei same organisasjonane har i eige skriv til kommunepolitikarane i Austrheim bede dei seia nei til den tredje utlegginga av 550 daa næringsareal.

Naturvernforbundet Nordhordland oppfattar rådmannen si innstilling som ei overkøyring av tunge faglege innspel der heilskapen vert ofra for snevre og obskure lokale næringsinteresser. Vi forventar difor etter tredje gongs høyring ei meir heilskapleg tilnærming til Øksnesmarka som i langt større grad tek omsyn til dei sterke faglege argumenta for bevaring.

Jan Nordø

leiar

Naturvernforbundet Nordhordland

